Sahaptin

El **sahaptin** o **shahaptin** (derivat de l'exònim salish: Sħáptənəxw 'estranger') és una llengua penutiana dels turons pertanyent al grup shahaptià parlat en una part de l'altiplà nord-oest al llarg del riu Columbia i els seus afluents al sud de l'estat de Washington, nord d'Oregon i sud-est d'Idaho.

El programa de Recursos Culturals de la tribu yakama està promovent l'ús del nom tradicional de la llengua, *ichishkíin sínwit*, en lloc del terme "sahaptin" que significa 'estranger [a la terra]'[2]

Sahaptin	
ichishkíin sínwit	
Tipus	llengua i llengua severament amenaçada
Parlants	
1.073 (2000)[1] principalment a Oregon	
Parlat a	Estats Units
Classificació lingüística	
Llengües penutianes dels turons (penutià)	
Llengües shahaptianes	
Sahaptin	
Característiques	
Nivell de vulnerabilitat	4 en perill sever
Codis	
ISO 639-2	nez
ISO 639-3	nez
SIL	nez
Glottolog	saha1240 (http://glottolog.org/resource/languoid/id/saha1240)
Linguist List	qot (http://multitree.org/codes/qot)
UNESCO	823 (http://www.unesco.org/languages-atlas/en/atlasmap/language-id-823.html)
Endangeredlanguages.com	3368 (http://www.endangeredlanguages.com/lang/3368)

Contingut

Dialectes
Gramàtica
Referències
Bibliografia

Dialectes

El sahaptin està format per quatre llengües que formen un continu dialectal :[3]

- Grup sahaptin septentrional
  - Continu dialectal sahaptin del nord-oest: Klickitat (Klikitat), Tainapam (Taidnapam, Upper Cowlitz), Upper Nisqually (Mishalpam), Yakama (Yakama), Pshwanpawam
  - Continu dialectal sahaptin del nord-est: Wanapam (Wanapum), Palouse (Palus), Lower Snake (Chamnapam, Wauyukma, and Naxiyampam), walla walla (Waluulapan)
- Grup sahaptin meridional (continu del riu Columbia): Umatilla, Rock Creek, Tenino (John Day, Celilo (Wayampam), Tygh Valley)

Gramàtica

Hi ha gramàtiques publicades,[4][5] un diccionari actual,[6] i un corpus de texts.[7][8] El sahaptin té una sintaxi ergativa amb sonoritat directament inversa i diverses construccions aplicatives.[9]

El cas ergatiu inflecta la tercera persona nominal persona només quan l'objecte directe és la primera o segona persona (els exemples a continuació són del dialecte Umatilla).

1) i-q̓ínu-šana yáka paanáy

3NOM-see-ASP bear 3ACC.SG

'l'ós el va veure'

2) i-q̓ínu-šana=aš yáka-nɨm

3NOM-see-ASP=1SG bear-ERG

'l'ós em va veure'

El contrast directe-invers pot ser suscitat amb exemples com el següent. En l'invers el transitiu directe objecte és coreferencial amb el subjecte en la clàusula precedent.

Directe:

3) wínš i-q̓ínu-šana wapaanłá-an ku i-ʔíƛ̓iyawi-ya paanáy

man 3NOM-see-ASP grizzly-ACC and :3NOM-kill-PST 3ACC.SG

'l'home va veure l'ós i el va matar'

Invers:

4) wínš i-q̓ínu-šana wapaanłá-an ku pá-ʔiƛ̓iyawi-ya

man 3NOM-see-ASP grizzly-ACC and INV-kill-PST

'l'home va veure l'ós, i l'ós el va matar'

Referències

1. Cens dels Estats Units del 2000 (http://www.mla.org/map_data_results&mode=lang_tops&SRVY_YEAR=2000&lang_id=882) relacions 384 parlants a Oregon i 669 a Washington
2. Beavert, Virginia and Hargus, Sharon *Ichishkíin sínwit yakama = Yakima Sahaptin dictionary*. Toppenish, Wash. : Heritage University; Seattle : in association with the University of Washington Press, 2009; 492 pp. OCLC 268797329
3. Sharon Hargus 2012, First position clitics in Northwest Sahaptin (http://faculty.washington.edu/sharon/1P_Clitics_NW_Sahaptin.pdf)
4. Jacobs, 1931.
5. Rigsby and Rude, 1996.
6. Beavert & Hargus, 2009.
7. Jacobs, 1929.
8. Jacobs, 1937.
9. Rude, 2009.

Bibliografia

- Beavert, Virginia, and Sharon Hargus (2010). *Ichishkiin Sɨ́nwit Yakama/Yakima Sahaptin Dictionary*. Toppenish and Seattle: Heritage University and University of Washington Press.
- Hargus, Sharon, and Virginia Beavert. (2002). Yakima Sahaptin clusters and epenthetic [ɨ]. *Anthropological Linguistics*, 44.1-47.
- Jacobs, Melville (1929). Northwest Sahaptin Texts, 1 (http://content.lib.washington.edu/u?/lctext,7620). *University of Washington Publications in Anthropology* 2:6:175-244. Seattle: University of Washington Press.
- Jacobs, Melville (1931). A Sketch of Northern Sahaptin Grammar (http://content.lib.washington.edu/u?/lctext,7974). *University of Washington Publications in Anthropology* 4:2:85-292.

Seattle: University of Washington Press.

- Jacobs, Melville (1934). *Northwest Sahaptin Texts*. English language only. *Columbia University Contributions to Anthropology* 19, Part 1. New York: Columbia University Press.
- Jacobs, Melville (1937). *Northwest Sahaptin Texts*. Sahaptin language only. *Columbia University Contributions to Anthropology* 19, Part 2. New York: Columbia University Press.
- Mithun, Marianne. (1999). *The languages of Native North America*. Cambridge: Cambridge University Press. ISBN 0-521-23228-7 (hbk); ISBN 0-521-29875-X.
- Rigsby, Bruce, and Noel Rude. (1996). Sketch of Sahaptin, a Sahaptian Language. In *Languages*, ed. by Ives Goddard, pp. 666-692. Handbook of North American Indians, Volume 17. Washington, D.C.: Smithsonian Institution.
- Rude, Noel. (1988). Pronominal prefixes in Klikitat Sahaptin. In *Papers from the 1988 Hokan-Penutian Languages Workshop: Held at the University of Oregon, June 16–18, 1988*, compiled by Scott DeLancey, pp. 181–197. Eugene, Oregon: University of Oregon Papers in Linguistics.
- Rude, Noel. (1994). Direct, inverse and passive in Northwest Sahaptin. In *Voice and Inversion*, ed. by T. Givón. Typological Studies in Language, Vol. 28:101-119. Amsterdam: John Benjamins.
- Rude, Noel. (2009). Transitivity in Sahaptin. (http://www.sfu.ca/nwjl/Articles/V003_N03/RudeTransitivityInSahaptin.html) *Northwest Journal of Linguistics*, Vol. 3, Issue 3, pp. 1–37.

Obtingut de «https://ca.wikipedia.org/w/index.php?title=Sahaptin&oldid=22588622»

La pàgina va ser modificada per darrera vegada el 6 gen 2020 a les 20:13.

El text està disponible sota la Llicència de Creative Commons Reconeixement i Compartir-Igual; es poden aplicar termes addicionals. Vegeu les Condicions d'ús. Wikipedia® (Viquipèdia™) és una marca registrada de Wikimedia Foundation, Inc.